

Sosiaali- ja terveysministeriö

1/18

Viite:

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö 6.7.2018, STM017:00/2018

Asia:

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi asiakas- ja potilaslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoani luonnoksesta hallituksen esitykseksi asiakas- ja potilaslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lausunto on pyydetty antamaan vastaamalla sähköiseen kyselyyn ja siinä esitettyihin kysymyksiin Lausuntopalvelu.fi-verkkopalvelussa. Oheinen lausuntoni on annettu noudattaen sähköisen kyselyn rakennetta.

Asiakas- ja potilaslaki

Luku 1 Yleiset säännökset

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

Esitysluonnoksen säätämisyjärjestysperustelut on tarpeen päivittää kattavasti lain sisällön mukaisesti. Luonnosta koskevat säätämisyjärjestysperustelut ovat osittain keskeneräiset, minkä johdosta en tässä vaiheessa esitä yksityiskohtaisempaa arviointia niistä. Totean jo tässä vaiheessa kuitenkin, että säätämisyjärjestysperusteluissa on tarpeen käsitellä myös esityksen suhde yksityiselämän suojan ohella henkilötietojen suojaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan, perustuslain 10 §:n ja Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen valossa. Perustuslakivaliokunnan uuden lausuntokäytännön mukaisesti henkilötietojen suojaa arvioidaan lähtökohtaisesti sen perusteella, vastaako se Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen vaatimuksia (ks. PeVL 14/2018 vp. sekä PeVL 15/2018 vp.).

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksessa olevien useiden eri suunnitelmien oikeudellinen luonne ja velvoittavuus on tarpeen ilmetä laista. Laissa ja lain säätämisyjärjestysperusteluissa on tarpeen tällöin myös arvioida asiakkaiden ja potilaiden oikeus oikeusturvaan ja oikeusturvaan kuuluvat suunnitelmia koskevat muutoksenhakukeinot.

Lakia valmisteltaessa tulee ottaa huomioon Euroopan unionin yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset. Asetuksen mukaan terveydenhuollon tiedot toisin kuin sosiaalihuollon tiedot kuuluvat erityisten henkilötietojen ryhmään ja niitä on käsiteltävä kyseistä ryhmää koskevia säännöksiä noudattaen. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin katsonut, että sosiaalihuoltoa koskevat tiedot ovat joka tapauksessa arkaluonteisia tietoja, mikä asettaa niiden käsittelylle vaatimuksensa. Kyseisestä tietojen uudesta määrittelystä aiheutuvat tarpeet olisi otettava huomioon potilas- ja asiakaslaissa niin, että laissa olisi perusta tietosuoja-asetuksen systematiikalle ja soveltamiselle ja samalla säädettäisiin siitä, miten sosiaalihuollon tietoja saadaan käyttää terveydenhuollossa ja terveydenhuollon tietoja sosiaalihuollossa. Tietosuoja-asetuksen soveltamiseksi laissa olisi tarpeen säätää, milloin asiakkaan ja potilaan tietojen käsittelyn perustana on suostumus hoitotoimenpiteeseen tai palveluun, erillinen tiedon käyttöä tai luovuttamista koskeva suostumus ja milloin taas tietojen käsittely perustuu lakiin.

Asiakas- ja potilaslakiluonnos on laaja ja runsaasti yksityiskohtia sisältävä esitysluonnos, mikä vaikeuttaa sen ymmärrettävyyttä ja sovellettavuutta. Lakia tulisivat soveltamaan hyvin erilaiset sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat, minkä vuoksi esityksen jatkovalmistelussa olisi harkittava sitä, miten kyseinen lainsäädäntö saataisiin ymmärrettäväksi mainituille erilaisille toimijoille. Esimerkiksi lakiluonnoksen 4 §:ään sisältyvä laadultaan hyvä sosiaali- ja terveydenhuolto on vaikeasti avautuva ja ymmärrettävä käsite.

Lain ymmärrettävyyden ja sovellettavuuden vuoksi olisi syytä lisäksi arvioida, onko lakia perusteltua antaa näin laajana vai olisiko joillekin luonnokseen sisältyville säännöksille (esimerkiksi psykiatrinen tahdonvastainen hoito ja päihdehoito) olemassa niiden soveltamisen kannalta loogisempi ja oikeusjärjestyksen selkeyden kannalta sopivampi sääntelypaikka. Edellä mainittujen lisäksi olisi selkeyden vuoksi syytä arvioida lain suhde muuhun, esimerkiksi palvelujen laatua koskevaan, sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntöön.

Hallituksen esitysten laatimishojien mukaan yksityiskohtaisissa perusteluissa annetaan säännöksen ehdotetusta sisällöstä tietoa sekä eduskunnalle että lain soveltajalle, minkä vuoksi niissä on lyhyesti ja selkeästi selostettava lakiehdotukseen sisältyvien yksittäisten säännösten merkitys. Ohjeiden mukaan esitystä tulee pyrkiä havainnollistamaan esimerkein tilanteista, joissa säännöstä sovellettaisiin tai joissa sitä ei sovellettaisi. Samoin tulisi ohjeen mukaan selostaa, millaista muutosta vallitsevaan oikeustilaan säännös merkitsisi ja mainittava, mikäli ehdotettu muutos on lähinnä tekninen. Edelliseen viitaten tuon esille, että asiakas- ja potilaslakia koskevan esitysluonnoksen yksityiskohtaiset perustelut ovat laadultaan vaihtelevat eikä niistä aina ilmene riittäviä tietoja säännösten sisällöstä. Sen vuoksi esityksen yksityiskohtaisten perustelujen kattavuuteen tulisi kiinnittää huomiota. Lisäksi esitysluonnoksen perustelut ja säädösteksti ovat välillä ristiriidassa keskenään (jäljempänä lausunnossa on tältä osin joitakin yksittäisiä huomioita), joten ne tulisi käydä huolellisesti läpi ristiriitaisuuksien poistamiseksi.

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksessa käytetyt käsitteet tulisi lain selkeyden vuoksi tarkistaa yhtenäisiksi. Esimerkiksi lakiluonnoksen soveltamisalaa koskevassa 2 §:n 3 momentissa käytetään käsiteparia lähiomainen ja muu läheinen, kun muualla laissa käytetään myös käsitteitä omainen ja muu läheinen. Edelleen lakiluonnoksessa käytetään paikoin käsitteiden asiakas ja potilas sijasta käsitettä henkilö. Lisäksi esitysluonnoksen perusteluissa ja säädöstekstissä käytetään käsitteitä epäyhtenäisesti, mikä on omiaan vaikeuttamaan säädöksen ymmärtämistä ja soveltamista.

Asiakas- ja potilaslakiluonnokseen sisältyvien asetusten antovaltuuksien tarpeellisuus ja sääntelyn täsmällisyys olisi syytä arvioida ja perustella esityksen perusteluissa sekä tehdä tarvittavat tarkennukset asetusten antamista koskeviin säännöksiin.

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen pykälissä olevat viittaukset toisiin pykäliin tulisi systemaattisesti tarkistaa. Virheellisiä viittauksia on esimerkiksi lakiluonnoksen 10 §:n 4 momentissa, 23 §:n 1 momentin 2 kohdassa, 50 §:ssä, 86 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 87 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 101 §:n 1 momentissa, 102 §:n 1 momentissa, 107 §:n 1 momentissa, 112 §:n 1 momentissa, 150 §:n 2 momentissa, 184 §:n 1 momentissa, 224 §:n 1 momentissa ja 240 §:n 2 momentissa.

Lukua 1 koskevat huomiot

Lukuun sisältyvässä 3 §:ssä säädettäisiin määritelmistä. Alentuneella itsemääräämiskyvyllä tarkoitettaisiin lain 3 §:n 18 kohdan mukaan tilaa, jossa asiakas tai potilas sairaudesta, vammasta tai muusta vastaavasta syystä johtuen ei kykenisi tekemään sosiaali- ja terveydenhuoltoon koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia. Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa on 3 §:n 18 kohdan osalta todettu, että vastaava muu syy voi olla esimerkiksi päihtymystila. Itsemääräämiskyvyn alentuminen on esitysluonnoksessa keskeinen rajoitustoimenpiteiden käytön edellytys ja alentumisen arvioiminen sisältää runsaasti harkintavaltaa. Kun otetaan huomioon, että perusoikeuksiin kohdistuvista rajoituksista ja niiden käyttämisen edellytyksistä on säädettävä mahdollisimman täsmällisesti, tarkkarajaisesti ja tyhjentävästi, pitäisin perusteltuna, että itsemääräämiskyvyn alentumisen aiheuttavia tilanteita ja tiloja käsiteltäisiin ainakin esityksen perusteluissa kattavammin niin, että perustelut ohjaisivat lain soveltamiseen tarkoitettulla tavalla.

Luku 2 Asiakkaan ja potilaan oikeudet sosiaali- ja terveydenhuollossa

Asiakas- ja potilaslain olisi tarkoitus korvata lait sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista ja potilaan asemasta ja oikeuksista. Lakiluonnokseen on otettu säännöksiä kyseistä laeista sisällöllisesti muuttamattomina, minkä vuoksi luonnoksessa on useassa kohdassa sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevien säännösten välillä sisällöllisiä (kts. esim. 229 ja 231 §:t) eroja silloinkin, kun ilmeisesti asioista on ollut tarkoitus säännellä yhtenäisesti. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan sillä pyritään vahvistamaan sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Pidän erittäin tärkeänä kyseisen integraation tarpeiden huomioon ottamista asiakas- ja potilaslaisissa. Muun muassa sen vuoksi asiakas- ja potilaslaisissa tulisi säätää esimerkiksi asiakkaiden ja potilaiden oikeuksista ja näihin oikeuksiin liittyvistä menettelyistä yhdenmukaisesti silloin, kun sosiaalihuollon tai terveydenhuollon erityispiirteet eivät edellytä sisällön erilaisuutta.

Esimerkiksi luvun 12 ja 14 §:ssä säädettäisiin asiakkaan ja potilaan laillisen edustajan ja läheisten tiedonsaantioikeudesta. Luvun 12 §:n 2 momentin mukaan alaikäinen voisi ottaen huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä asian laatu painavasta syystä kieltää antamasta itseään koskevia tietoja lailliselle edustajalleen, jollei se olisi selvästi alaikäisen edun vastaista. Luvun 14 §:n 2 momentin mukaan, jos alaikäinen potilas ikänsä ja kehitystasoonsa nähden kykenisi päättämään terveyden- ja sairaanhoidostaan, hänellä olisi oikeus kieltää terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antaminen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen, jollei se olisi selvästi alaikäisen potilaan edun vastaista. Esitysluonnoksessa kiellon asettamiselle on sosiaalihuollossa asetettu painavaa syytä koskeva edellytys, jota vastaavassa terveydenhuoltoa koskevassa säännöksessä ei ole. Kyseisiä lainkohtia koskevissa perusteluissa ei ole perusteltu tarvetta erilaiselle sääntelylle.

Kyseisten säännösten perusteluissa ei käsitellä sitä, miten alaikäisen asiakkaan/potilaan kehitystason arviointi tapahtuu eikä lakiluonnoksessa säänneltäisi sitä, kuka arvioinnin suorittaa. Näkemykseni mukaan olisi syytä harkita esityksen täydentämistä näiltä osin.

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 12 §:n 2 momentin ja 14 §:n 2 momentin säännösten taustalla ovat toisaalta alaikäisen yksityisyydensuoja, itsemääräämisoikeus ja oikeus luottamukselliseen asiakas-/hoitosuhteeseen. Toisaalta alaikäisen vanhemmilla on perhe-elämän suojaan kuuluva oikeus ja velvollisuus huolehtia lapsensa hyvinvoinnista. Nämä oikeudet ja velvollisuudet voivat joissakin tilanteissa olla ristiriidassa keskenään.

Esimerkiksi tällä hetkellä kaikkien yli 10-vuotiaiden lasten vanhempien tiedonsaanti lastensa Kanta-palveluihin sisältyvistä tiedoista on määrääjäksi estetty sosiaali- ja terveysministeriön tekemällä päätöksellä. Oikeuskanslerille on tehty kanteluita, joissa on katsottu 10 vuoteen asetetun rajan olevan lasten edun vastainen ja rajoittavan liikaa vanhempien oikeuksia. Tämä on yksi esimerkki myös digitalisaatioon ja sähköiseen asiointiin liittyvistä kysymyksistä. Mielestäni olisi kuitenkin yleisemminkin tarvetta arvioida esitysluonnoksessa tarkoitettua sääntelyä palvelujen digitalisoitumisen kannalta tilanteessa, jossa kehitetään muun muassa sähköisiä palvelujen tarpeen arviointia ja sähköisiä sekä teknologisia (esim. keinoäly) hoitoa sekä huolenpitoa koskevia ratkaisuja.

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 12 §:n 2 ja 14 §:n 2 momenteissa tarkoitetuissa tilanteissa ovat vastakkain alaikäisen ja hänen huoltajansa/muun laillisen edustajansa edellä mainitut oikeudet ja velvollisuudet. Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 12 §:n 2 ja 14 §:n 2 momenttien mukaan alaikäisen oikeus kieltää tietojensa antaminen huoltajalleen ja muulle lailliselle edustajalleen voitaisiin evätä, mikäli kieltä olisi selvästi alaikäisen edun vastainen. Mahdollisesti näissä tilanteissa olisi kysymys siitä, että huoltajan tai laillisen edustajan tulisi voida saada tieto alaikäisen sosiaali- ja terveydenhuollon tiedoista alaikäisen huollon ja hoidon turvaamiseksi. Ottaen huomioon, että asiakas- ja potilaslakiluonnoksen edellä mainituissa säännöksissä voi olla kysymys lapsen ja hänen huoltajansa/muun laillisen edustajansa oikeuksien ja velvollisuuksien välisestä punninnasta, pitäisin perusteltuna, että asiakas- ja potilaslain 12 §:n 2 momentin ja 14 §:n 2 momentin perusteluissa tuotaisiin esille niiden soveltamiseen liittyviä tilanteita säännösten soveltamisen ohjaamiseksi.

Tuon lisäksi esille, että asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 14 §:n 2 momentin perustelut ja säädösteksti eivät vastaa toisiaan siltä osin, että perusteluissa selostetaan pykälän 3 momenttia, jota ei ole säädöstekstissä. Lisäksi kyseisissä perusteluissa viitataan virheellisesti lakiluonnoksen 7 §:n 2 momenttiin.

Luku 3 Asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeus

Luvun 18 §:ssä säädettäisiin alaikäisen asiakkaan asemasta. Pykälän 1 momentin mukaan alaikäisen asiakkaan toivomukset ja mielipide olisi selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. Kyseistä lainkohtaa koskevissa esitysluonnoksen perusteluissa on todettu, että lapselle tulee antaa riittävä selvitys asiasta ja korostettu sitä, että lapsella on oltava riittävät tiedot, jotta hän voi asianmukaisesti muodostaa ja ilmaista oman näkemyksensä. Riittävän tiedon saaminen on tärkeä edellytys tosiasialliselle kuulemiselle ja mielipiteen muodostamiselle etenkin, kun kysymys on alaikäisestä, joka ei välttämättä kehitystasotaan riippuen osaa itse pyytää tarvitsemiaan tietoja. Sen vuoksi esitän harkittavaksi, tulisiko kyseiset säännöksestä ilmetä perusteluissa esitetyllä tavalla velvollisuus riittävien tietojen antamiseen lapselle.

Luvun 19 §:ssä säädettäisiin alaikäisen potilaan asemasta. Pykälän 1 momentin mukaan alaikäisen potilaan mielipide hoitotoimenpiteeseen olisi selvitettävä silloin, kun se on hänen ikäänsä ja kehitystasoonsa nähden mahdollista. Lainkohtaa koskevilla perusteluilla on todettu, että lapsen näkemyksen selvittämisessä terveydenhuollossa on noudatettava, mitä edellä 18 §:n kohdalla perusteluilla on selostettu. Viittaa tältä osin 18 §:n kohdalla lausumaani.

Luku 4 asiakkaan ja potilaan päätöksenteon tukeminen

Luvun 23 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilön olisi huolehdittava siitä, että henkilön päätöksentekoa tuetaan asianmukaisesti, vaikka kohdassa 1 ja 2 tarkoitetuilla henkilöillä ei olisi edellytyksiä toimia asiakkaan tai potilaan tahtoa kunnioittaen ja hänen etunsa mukaisesti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, milloin henkilöllä ei olisi edellytyksiä henkilön päätöksenteon tukemiseen. Saman lainkohdan mukaan, jos henkilön päätöksentekoa tuettaisiin 1 momentin 4 kohdassa mainitusta syystä, ratkaisun tukemisesta tekisi hoitava lääkäri tai vastaava sosiaalityöntekijä. Säännöksestä ei ilmene selkeästi, kuka arvioisi, onko lainkohdassa tarkoitettulla henkilöllä edellytykset toimia asiakkaan tai potilaan päätöksenteon tukena, vaikka kyseisen arvion seurauksena päätöksentekoa voisi tukea asiakkaalle tai potilaalle ulkopuolinen henkilö (esitysluonnoksen perusteluiden mukaan esimerkiksi hoitohenkilökuntaan kuuluva taikka palveluyksikössä toimiva vapaaehtoistyöntekijä). Säännöstä olisi menettelyn osalta syytä selkeyttää.

Samana pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohtien viittaukset kohdissa 1 ja 2 tarkoitettuihin henkilöihin tekee säännöksestä epäselvän, koska kohdissa 1 ja 2 säädetään tilanteista, joissa mainittuja päätöksenteon tukena toimivia henkilöitä ei ole olemassa. Selkeämpää olisi viitata 3 ja 4 momentissa lain 21 ja 22 §:iin, jolloin viittaus kohdistuisi pykälissä tarkoitettuihin nimettyyn tukihenkilöön, lailliseen edustajaan, lähiomaiseen tai muuhun läheiseen henkilöön.

Viittaa luvun osalta lisäksi siihen mitä olen todennut luvun 7 kohdalla asiakas- ja potilaslaki- luonnoksen luvuissa 4 ja 7 säädettäväksi esitettävän kokonaisuuden suhteesta holhoustoimilain mukaiseen järjestelmään.

Luku 5 Asiakkaan ja potilaan hoitotahto

Luvun 25 §:ssä säädettäisiin hoitotahdosta. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan henkilö voisi antaa henkilökuntaa sitovan tahdonilmaisun siitä kuka on oikeutettu tekemään henkilön puolesta hänen hoitoaan ja huolenpitoaan koskevia ratkaisuja siltä osin kuin tahto ei käy ilmi hoitotahdosta ja saamaan tarvittavat tiedot potilasasiakirjoista.

Edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain 1 §:n mukaan kyseistä lakia sovelletaan valtuutukseen, jonka valtuuttaja on määrännyt tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että hän tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan (edunvalvontavaltuutus). Lain 2 §:n 1 momentin mukaan valtuutettu voidaan oikeuttaa edustamaan valtuuttajaa myös sellaisissa tämän henkilöä koskevilla asioissa, joiden merkitystä valtuuttaja ei kykene ymmärtämään sillä hetkellä, jolloin valtuutusta olisi käytettävä.

Asiakas- ja potilaslakia koskevan esitysluonnoksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 25 §:ssä tarkoitettulla sääntelyllä ei olisi tarkoitus korvata edunvalvontavaltuutusta. Yksityiskohtaisten perustelujen mukaan hoitotahtoon olisi hyvä merkitä tiedoksi, jos henkilölle on jo tehty erillinen edunvalvontavaltuutus.

Esitysluonnos mahdollistaisi tilanteen, jossa asiakkaan tai potilaan asioista olisi samanaikaisesti oikeutettu päättämään sekä hoitotahdossa nimetty henkilö, että edunvalvontavaltuutuksella asiakasta tai potilasta edustava valtuutettu. Kyseisten henkilöiden näkemykset asiakkaan tai potilaan puolesta tehtävistä ratkaisuista voisivat erota toisistaan. Esitysluonnoksessa olisi syytä käsitellä perusteellisemmin edunvalvontavaltuutettua koskevan järjestelmän suhdetta esitysluonnoksen 25 §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettyyn esitettävään nimettyyn henkilöön sekä eri järjestelmien yhtäaikaaisuudesta mahdollisia syntyviä ongelmatilanteita. Samalla olisi syytä arvioida lakiluonnoksen 25 §:n 2 momentin 2 kohdan tarpeellisuus oikeusjärjestyksen selkeyden kannalta.

Luvun 30 §:ssä säädettäisiin ilmoituksesta holhousviranomaiselle. Säännöksen perusteella siinä mainittujen tahojen tulisi tarvittaessa tehdä tuomioistuimelle ilmoitus edunvalvojan vapauttamiseksi tehtävästään. Säännöstä tulisi arvioida holhoustoimesta annetun lain (holhoustoimilaki) ja muun muassa sen asian vireillepanoa koskevien menettelysäännösten kannalta.

Luku 6 Palvelujen järjestäjän ja tuottajan yleiset velvollisuudet itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa

Luvun 31 §:ssä säädettäisiin yleisestä suunnitelmasta itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi. Pykälän 1 momentin mukaan suunnitelma olisi osa omavalvontasuunnitelmaa. Pykälän 3 momentin mukaan suunnitelma olisi pidettävä julkisesti nähtävänä ja sen toteutumista olisi seurattava säännöllisesti ja palvelujen tuottajan olisi perehdytettävä palvelujen tai hoidon toteuttamiseen osallistuvat henkilöt suunnitelman sisältöön.

Apulaisoikeuskanslerin sosiaali- ja terveydenhuoltoa alueellaan valvoviin aluehallintovirastoihin tekemillä tarkastuskäynneillä on ilmennyt, että esimerkiksi lastensuojeluyksiköiden omavalvontasuunnitelmien laatu vaihtelee eikä suunnitelmien merkitystä yksiköissä aina ymmärretä. Esille on tullut myös, että silloin, kun omavalvontasuunnitelmat on laadittu konsernitason tasolla, ne eivät ole tarpeeksi yksilöllisiä konserniin kuuluvien palveluyksiköiden tarpeisiin. Aluehallintovirastojen mukaan lastensuojeluyksiköiden henkilökunnalla ei välttämättä ole tietoa omavalvontasuunnitelmista eikä niitä edellä mainittujen syiden vuoksi yksiköiden toiminnassa aina oteta huomioon. Edellä esitettyjen havaintojen perusteella olisi mielestäni syytä kiinnittää huomiota siihen, kuinka pyrittäisiin varmistumaan siitä, että osana omavalvontasuunnitelmia olevat yleiset itsemääräämisoikeuden vahvistamista koskevat suunnitelmat tulisivat käytännön työssä huomioon otetuiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja erilaisissa yksiköissä annettaessa. Kysymys on tältä osin toisaalta palvelujen tuottajien velvoitteista ja toisaalta valvonnan tarpeesta.

Luku 7 Pitkäaikaisesti alentunut itsemääräämiskyky ja oikeus erityiseen suojeluun

Luvun 35 §:ssä säädettäisiin asiakkaan ja potilaan oikeudesta erityiseen suojeluun pitkäaikaisesti alentuneen itsemääräämiskyvyn perusteella. Pykälän 35 §:n 1 momentin mukaan täysikäisen henkilön itsemääräämiskyky voitaisiin tämän lain mukaisesti todeta pitkäaikaisesti alentuneeksi, jos hän ei sairaudesta, vammasta tai muusta vastaavasta syystä johtuen toistuvasti tai pitkäaikaisesti kykenisi tekemään sosiaali- ja terveydenhuoltoaan koskevia ratkaisuja eikä ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia ja jos hän tämän vuoksi todennäköisesti vaarantaisi terveyttään tai turvallisuuttaan taikka muiden henkilöiden terveyttä tai turvallisuutta taikka vahingoittaisi merkittävästi omaisuutta. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin henkilön oikeudesta erityiseen suojeluun ja sen sisällöstä.

Holhoustoimilain 8 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin voi määrätä edunvalvojan täysi-ikäiselle, joka sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa eivätkä tule asianmukaisesti hoide-
tuiksi muulla tavoin. Holhoustoimilain 29 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuimen määräyk-
sestä edunvalvojalla on oikeus edustaa päämiestään myös sellaisessa tämän henkilöä koskevas-
sa asiassa, jonka merkitystä päämies ei kykene ymmärtämään. Holhoustoimilain 42 §:n mu-
kaan täysi-ikäiselle määrätyn edunvalvojan tulee huolehtia siitä, että päämiehelle järjestetään
sellainen hoito, huolenpito ja kuntoutus, jota on päämiehen huollon tarpeen ja olojen kannalta
sekä päämiehen toivomukset huomioon ottaen pidettävä asianmukaisena.

Holhoustoimen tarkoituksena on turvata niiden henkilöiden edut ja oikeudet, jotka eivät muun
muassa vajaavaltaisuuden, sairauden tai heikentyneen terveydentilan vuoksi voi itse pitää huol-
ta taloudellisista ja tiettyssä määrin myös henkilöään koskevista asioista. Tässä tarkoituksessa
henkilön toimintakelpoisuutta voidaan holhoustoimilain 18 §:n 1 momentin mukaan rajoittaa
muun muassa siten, että hän voi tehdä tiettyjä oikeustoimia ainoastaan yhdessä edunvalvojansa
kanssa. Holhoustoimessa lähtökohtana on, että päämiehen toimikelpoisuutta rajoitetaan vain
siinä määrin kuin se on välttämätöntä ja hänen itsemääräämisoikeuttaan kunnioitetaan.

Asiakas- ja potilaslaissa säädettäväksi esitettävällä järjestelmällä, jossa henkilön itsemäärää-
miskyky voidaan esimerkiksi sairauden vuoksi todeta pitkäaikaisesti alentuneeksi ja henkilöllä
on sen perusteella oikeus erityiseen suojeluun, pyritään suojaamaan henkilön itsemääräämis-
oikeuden käyttöä ja turvaamaan hänen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunsa. Esityksen pe-
rusteella henkilön itsemääräämiskyvyn toteamisesta alentuneeksi, ei seuraisi, että hänen itse-
määräämisoikeuttaan päättää hänen huollostaan ja hoidostaan rajoitettaisiin tai että toinen hen-
kilö edustaisi häntä. Käytännössä näissä tilanteissa henkilöllä kuitenkin todennäköisesti olisi
käytettävänä päätöksentekoa tukemassa asiakas- ja potilaslain 4 luvussa tarkoitettu tuki-
henkilö.

Asiakas- ja potilaslakia koskevan esitysluonnoksen 7 luvun säännösten perusteella henkilön
kykyä päättää asioistaan arvioitaisiin samoilla kriteereillä (esim. sairaus, terveydentila) kuin
holhoustoimessa henkilön kykenevyyttä valvoa etuaan ja järjestelmien lähtökohta on sama eli
henkilön kyvyttömyys huolehtia asioistaan ja siitä seuraava tarve turvata hänen asioidensa hoi-
to. Lisäksi kummassakin järjestelmässä henkilön tukena oikeustoimia tehtäessä voi olla toinen
henkilö (edunvalvoja, tukihenkilö). Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 35 §:ssä säädettäväksi
esitetty itsemääräämiskyvyn alentumisen toteaminen yhdistettynä luonnoksen 4 luvussa säadet-
täväksi esitettyyn tukihenkilöjärjestelmään voi aiheuttaa miellelyhtymän holhoustoimilaissa
säädettyyn edunvalvontajärjestelmään, mikä puolestaan voi vaikuttaa lain soveltamiseen ja
hämärtää kyseisen järjestelmän tarkoitusta. Sen vuoksi edellä mainittu esitysluonnoksen asia-
kas- ja potilaslain 7 ja 4 luvuissa säädettäväksi esitettävän kokonaisuuden suhde holhoustoimi-
lain mukaiseen järjestelmään olisi perusteltua käsitellä esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa
perusteluissa ensinnäkin asiakas- ja potilaslaissa hahmotellun edellä mainitun järjestelmän tar-
peellisuuden arvioimiseksi sekä toiseksi oikeusjärjestelmän selkeyden ja asiakas- ja potilaslain
oikean soveltamisen turvaamiseksi.

Luvun 35 §:n 1 momentin mukaan täysi-ikäisen henkilön itsemääräämiskyvyn voitaisiin kysei-
sen lain mukaisesti todeta pitkäaikaisesti alentuneen. Luvun säännöksistä ei kuitenkaan ilmene,
kuka itsemääräämiskyvyn alentumisen toteaa vai sisältyykö toteaminen 39 §:ssä säädettyyn
päätökseen oikeudesta erityiseen suojeluun. Sääntelyä tulisi tältä osin selkeyttää.

Luvun 36 §:n 1 momentin perusteella siinä määritellyillä tahoilla olisi velvollisuus ilmoittaa sosiaalihuoltoon henkilöstä, jonka itsemääräämiskyvyn ne arvioivat alentuneen luvussa tarkoitettulla tavalla. Säännöksestä ei ilmene tarkemmin, mihin sosiaalihuoltoon (esim. henkilön kotikunnan) ilmoitus tulee tehdä. Ilmoitus voisi nähdäkseni sisältää henkilön yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia mahdollisesti arkaluonteisia salassa pidettäviä tietoja ja sillä puututtaisiin siten henkilön yksityisyyden suojaan. Sen vuoksi säännöksessä tulisi asiakkaan ja potilaan yksityisyyden suojaamiseksi määritellä tarkemmin kohde, jolle ilmoitus tehtäisiin.

Luvun 37 §:ssä säädettäisiin henkilön itsemääräämiskyvyn arvioinnin toteuttamisesta ja sisälöstä. Arvioinnin toteuttamisesta vastaisi pykälän 2 momentin mukaan asiakkaan omatyöntekijä. Momentin mukaan hoitava lääkäri tai sosiaalihuollon palveluyksikölle nimetty virkasuhteinen lääkäri vastaisi siitä, että henkilön sairauden, vamman tai muun vastaavan syyn ja siihen liittyvän hoidon vaikutus henkilön itsemääräämiskykyyn arvioitaisiin. Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan vastuu arvioinnin toteuttamisesta olisi virkasuhteisella hoitavalla lääkärillä tai sosiaalihuollon palveluyksikölle nimetyllä virkasuhteisella lääkärillä. Säännöksestä ei perustelujen mukaisesti ilmene hoitavan lääkärin virkasuhteisuus, minkä vuoksi säännöstä tulisi tältä osin täydentää.

Luvun 37 §:ssä ei esitysluonnoksen mukaan säädettäisi itsemääräämiskyvyn arvioinnin aloittamisen ja toteuttamisen määräajoista. Nähdäkseni olisi syytä harkita säännöksen täsmentämistä tältä osin. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan asiakas- ja potilaslaissa tarkoitettua itsemääräämiskyvyn arviointia ei tarvitsisi tehdä erikseen tilanteissa, joissa sen kannalta merkityksellinen arviointi tehdään muun sosiaali- tai terveydenhuollon lainsäädännön nojalla. Perustelujen mukaan ehdotetulla säännöksellä ei ole tarkoitus lisätä arviointeja, vaan toimet tulisi mahdollisuuksien mukaan sovittaa yhteen. Esitysluonnoksen 37 §:ssä ei ole mainintaa yhteensovittamisesta, joten säännös jää irralliseksi ilman yhteyttä muihin arviointeihin.

Luvun 37 §:n 5 momentin valtuutussäännöksen mukaan tarkempia säännöksiä itsemääräämiskyvyn arvioinnin toteuttamisesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Säännöstä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole mainittu valtuutussäännöstä eikä perusteluissa käsitellä tarkemmin sitä, mistä seikoista asetuksella voitaisiin säätää. Valtuutussäännökset tulee kirjoittaa täsmällisiksi ja tarkkarajaisiksi. Hallituksen esityksen laatimisohejiden mukaan valtuutussäännöksessä tulee olla yleisluonteiset, mutta riittävän täsmälliset maininnat asetuksella säänneltäviksi tarkoitetuista asioista tai asiatyypeistä. Valtuutussäännöstä olisi syytä tarkentaa.

Luvun 39 §:ssä säädettäisiin päätöksestä, joka tehdään oikeudesta erityiseen suojeluun. Pykälän 3 momentin mukaan kyseinen päätös olisi annettava tiedoksi henkilön omaiselle tai muulle läheiselle. Luvun 45 §:n 3 momentin mukaan tehtäessä päätöstä erityistä suojelua koskevan päätöksen lopettamisesta noudatettaisiin 39 §:n säännöksiä, minkä perusteella myös lopettamista koskeva päätös annettaisiin tiedoksi henkilön omaiselle tai muulle läheiselle. Kyseiset päätökset tulisivat mitä ilmeisimmin sisältämään henkilön yksityisyyden suojan piiriin kuuluvia salassa pidettäviä tietoja, joita ei saa antaa sivullisille. Lainkohdassa mainitut käsitteet omainen ja muu läheinen ovat hyvin laajoja. Kysymys on henkilön perusoikeuksiin kuuluvan yksityisyyden suojan rajoittamisesta, minkä vuoksi päätösten tiedoksi antamisesta tulisi säätää riittävän tarkkarajaisesti ja tässä tarkoituksessa olisi käsitteet omainen ja muu läheinen syytä määritellä täsmällisemmin säännöksessä. Lisäksi yksityisyyden suojan rajoittamisen välttämättömyys tulisi arvioida ja perustella.

Luvun 39 §:ssä tarkoitettu päätös oikeudesta erityiseen suojeluun on henkilön perusoikeuksien kannalta hyvin merkittävä, sillä ainoastaan henkilöihin, joille on tehty päätös oikeudesta erityiseen suojeluun (ja itsemääräämisoikeutta turvaava suunnitelma), voidaan kohdistaa toistuvasti ja pidempiaikaisesti rajoitustoimenpiteitä lakiluonnoksen 46 §:n 3 momentin mukaisesti. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että asiakasta tai potilasta on kuultava hallintolain mukaisesti ennen päätöksen tekemistä ja että päätös on perusteltava hallintolain mukaisesti. Kuulemisesta ja päätöksen perustelemisesta olisi syytä säätää laissa.

Luvun 40 §:ssä säädettäisiin palvelutarpeen arvioinnista. Pykälän 3 momentin mukaan palvelutarpeen arvioinnista säädetään myös sosiaalihuoltolaissa. Säännöksen sanamuodon perusteella jää epäselväksi, onko tarkoitettu, että palvelutarpeen arvio toteutetaan sosiaalihuoltolain mukaisesti. Säännöstä on syytä selkeyttää.

Luvun 42 §:ssä säädettäväksi esitettävän itsemääräämisoikeutta turvaavan suunnitelman suhde muun lainsäädännön mukaisiin suunnitelmiin sekä suunnitelman oikeudellinen merkitys ja oikeusturvan takeet on tarpeen selkeyttää.

Luku 8 Rajoitustoimenpiteiden käyttämisen edellytykset sosiaalipalveluissa

Ei lausuttavaa.

Luku 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa

Luvussa säädettäisiin niistä rajoitustoimenpiteistä, joita voidaan käyttää sosiaalipalveluissa ja menettelystä niiden käyttämisessä. Lukuun sisältyvien rajoitustoimenpiteiden käyttämisessä olisi kysymys julkisen hallintotehtävän hoitamisesta ja eri asteisen julkisen vallan käyttämisestä. Esitysluonnoksen perusteella julkisia hallintotehtäviä hoitaisivat ja julkista valtaa käyttäisivät myös muut kuin viranomaiset ja niissä toimivat virkasuhteiset virkamiehet. Luonnoksessa esitetyillä rajoitustoimenpiteillä puututtaisiin asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksiin hyvinkin voimakkaasti.

Esitysluonnoksen perustelujen kohtaan 2 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys sisältyvässä alakohdassa 2.1. on selostettu asiakkaan ja potilaan perusoikeuksia, joihin luonnoksessa esitetyillä rajoitustoimenpiteillä toisaalta puututtaisiin ja joita rajoitustoimenpiteillä toisaalta suojattaisiin. Rajoitustoimenpiteitä käytettäessä joudutaan tekemään punnintaa eri perusoikeuksien välillä sen ratkaisemiseksi, mitä perusoikeutta heikennetään ja mitä oikeutta suojataan. Esitysluonnoksen kodassa 2.2. Tarkastelu rajoitustoimenpiteittäin on ilmeisesti tarkoitettu käsitellä asiakkaan ja potilaan perusoikeuksien rajoittamistoimenpiteiden perustuslainmukaisuutta yksityiskohtaisesti rajoitustoimenpiteittäin. Esityksen perusteellinen arvioiminen lausunnon antajana edellyttäisi kyseisen arvioinnin olemassaoloa. Perustelujen puuttumisen vuoksi en ole lähtenyt lausunnossani arvioimaan yksittäisten luonnoksessa esitettyjen rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuutta yksityiskohtaisesti.

Totean yleisesti kaikkia asiakas- ja potilaslakiluonnoksen eri luvuissa ja lastensuojelulain muuttamista koskevassa lakiluonnoksessa säädettäväksi esitettäviä henkilön perusoikeuksia rajoittavia toimenpiteitä koskevia säännöksiä koskien, että ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle tulee asiakkaiden ja potilaiden perusoikeuksien rajoittamisen perustuslainmukaisuutta koskeva arviointi tehdä huolellisesti ja kattavasti. Arvioinnissa on otettava huomioon perustuslaista ja ihmisoikeussopimuksista perusoikeuksien rajoittamiselle seuraavat edellytykset ja huomioitava tarkoin perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään perusoi-

keuksien rajoittamiselle asettamat yleiset rajoittamisedellytykset ja valiokunnan tietyille perusoikeuksille asettamat erityiset rajoittamisedellytykset.

Rajoitustoimenpiteitä koskevassa esityksen perustuslainmukaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon myös perustuslain 124 §:n säännökset julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle. Perusteluissa on sen vuoksi syytä arvioida pykälästä ilmenevien muiden edellytysten lisäksi erityisesti se, milloin rajoitustoimenpiteen käyttämisessä on kysymys sellaisesta merkittävän julkisen vallan käyttämisestä, joka voidaan antaa ainoastaan viranomaiselle. Rajoitustoimenpiteeseen sisältyvän julkisen vallan käytön aste tulee arvioida perusteluissa samoin kuin sen, mikä taho (viranomainen tai muu taho) tai kuka (virkasuhteinen vai muu henkilö) voi päättää toimenpiteestä ja sen toteuttamisesta. Kyseisestä seikasta on lisäksi säädettävä selkeästi rajoitustoimenpiteitä koskevissa säännöksissä. Totean tältä osin, että lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa kyseinen seikka ei aina ilmene säännöksistä selkeästi (esim. 24 §:n 2 momentin mukaan päätöksen tukihenkilön tehtävän lakkaamisesta voisi tehdä hoitava lääkäri, joka ei välttämättä ole virkasuhteinen tai vastaava sosiaalityöntekijä, joka on virkasuhteinen, vrt. myös 106 ja 107 §:n säännökset rajoitustoimenpiteen säännönmukaisesta tai pitkäaikaisesta käytöstä päättävästä tahosta; virkasuhteinen ylilääkäri tai muu vastaava lääkäri ja ylilääkäri tai muu vastaava lääkäri, ks. edelleen 37 §, jonka mukaan itsemääräämiskyvyn arvioinnin toteuttamiseen osallistuisi hoitava lääkäri tai sosiaalihuollon palveluyksikölle nimetty virkasuhteinen lääkäri).

Perusteluista tulee edellä mainitun lisäksi rajoitustoimenpidekohtaisesti käydä selkeästi ilmi, miten asiakkaiden ja potilaiden oikeusturva ja hyvän hallinnon vaatimukset turvataan perustuslain 124 §:n tarkoittamalla tavalla silloin, kun julkinen hallintotehtävä annetaan muun kuin viranomaisen hoidettavaksi. Tässä tarkoituksessa rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuutta koskevissa perusteluissa on syytä selostaa rajoitustoimenpiteiden käyttöön liittyvät oikeusturvan toteuttamista koskevat menettelyt ja ottaa kantaa rajoitustoimenpiteitä koskevien päätösten muutoksenhakukelpoisuuteen ja perustella erityisesti se, jos rajoitustoimenpidettä koskevaan päätökseen ei ole mahdollista hakea muutosta.

Edellä mainitun lisäksi tuon luvun osalta esille seuraavia huomioita:

Luvun 56 §:ssä säädettäisiin putoamista estävien välineiden käytöstä päivittäisissä toiminnoissa. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi todeta rajoitustoimenpiteen käyttöä koskevan ratkaisun tekijä sekä velvollisuus valituskelpoisen kirjallisen päätöksen tekemiseen 67 §:n mukaisesti, jos käyttö on säännönmukaista. Lisäksi tulisi todeta mahdollisuus tehdä päätös toistaiseksi voimassaolevana.

Luvun 58 §:ssä säädettäisiin rajoittavien välineiden käytöstä päivittäisissä toiminnoissa. Säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole käsitelty kirjallisen valituskelpoisen päätöksen tekemistä rajoittavan välineen säännönmukaisesta ja pitkäkestoisesta käytöstä 67 §:n mukaisesti.

Luvun 60 §:ssä säädettäisiin aineiden ja esineiden haltuunotosta. Pykälän 3 momentin mukaan ratkaisun aineiden tai esineiden haltuunotosta tekisi palveluyksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on ristiriitaisesti todettu, että omaisuuden haltuunottoa koskevan ratkaisun tekisi palveluista vastaava henkilö tai kiireellisessä tilanteessa palveluyksikön henkilökuntaan kuuluva sosiaali- tai terveydenhuollon ammattihenkilö. Myös päätöksenteon osalta yksityiskohtaisissa perusteluissa on käytetty termiä palveluista vastaava henkilö, (”palveluista vastaavan henkilön olisi tehtävä haltuunotosta päätös, jollei...”), mutta lakiluonnoksessa (67 §) käytetään termiä ”palveluyksikön

vastaava johtaja”. Johdonmukaisuuden vuoksi perusteluissa tulisi käyttää samaa termiä kuin lakitekstissä.

Luvun 61 §:ssä säädettäisiin henkilöntarkastuksesta, jota koskevan ratkaisun tekisi pykälän 3 momentin mukaan palveluyksikön vastaava johtaja. Pykälää koskevien perustelujen mukaan ratkaisun tekisi palveluista vastaava henkilö. Säännös ja sen perustelut ovat ristiriitaiset keskenään.

Luvun 62 §:ssä säädettäisiin valvotusta liikkumisesta. Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa tulisi tarkemmin käsitellä kirjallisen valituskelpoisen päätöksen tekeminen valvotusta liikkumisesta 67 §:n mukaisesti, samoin kuin mahdollisuus tehdä päätös toistaiseksi voimassaolevana.

Luvun 65 §:ssä säädettäisiin yhteydenpidon rajoittamisesta ja 67 §:ssä rajoitustoimenpiteistä päättävästä henkilöstä. Luvun 67 §:n mukaan yhteydenpidon rajoittamisesta enintään 30 vuorokauden ajaksi tekisi kirjallisen valituskelpoisen päätöksen virkasuhteinen palveluyksikön vastaava johtaja tai virkasuhteessa oleva lääkäri tai sosiaalityöntekijä. Esitysluonnoksen 65 §:ää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on ristiriitaisesti todettu, että palveluista vastaava henkilö saisi tehdä yhteydenpidon rajoittamisesta päätöksen, joka olisi voimassa enintään 30 päivää kerrallaan.

Luvun 67 §:n 6 momentissa säädettäisiin yhteydenpidon rajoittamista koskevan päätöksen sisällöstä. Olisi johdonmukaisempaa ja selkeämpää, mikäli sisältöä koskevat säännökset olisivat yhteydenpidon rajoittamista koskevassa 65 §:ssä.

Luvun 66 §:ssä säädettäisiin teknisen välineen käytöstä, josta 67 §:n mukaan tekisi päätöksen palveluyksikön vastaava johtaja. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan päätöksen tekisi palveluista vastaava henkilö. Säännöstä koskevat perustelut ja säännös ovat siten ristiriitaiset.

Luku 10 Tahdosta riippumaton huolenpito sosiaalihuollon palveluyksikössä

Luvun 71 §:ssä säädettäisiin tutkimukseen määräämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan asiakkaan itsemääräämisoikeudesta säädettäisiin 16 §:ssä ja henkilön ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa kuulemisesta säädettäisiin hallintolaissa. Täsmällisempi sanamuoto olisi, että kuullaan hallintolaissa säädetyllä tavalla ja että otetaan huomioon, mitä asiakkaan itsemääräämisoikeudesta säädetään 16 §:ssä.

Luku 11 Rikokseen liittyvä tahdosta riippumaton huolenpito

Ei lausuttavaa.

Luku 12 Rajoitustoimenpiteet tahdosta riippumattoman huolenpidon aikana

Luvun 86 §:ssä säädettäisiin eristämisestä tahdosta riippumattomassa huolenpidossa. Pykälän 4 momentin mukaan eristämisestä tekisi kirjallisen valituskelpoisen päätöksen virkasuhteessa oleva potilasta hoitava lääkäri tai virkasuhteinen palveluyksikköä varten nimetty lääkäri. Pykälän 5 momentin mukaan päätöksen perusteella asiakasta voitaisiin pitää erillään ulkopuolelta lukittavassa tilassa yhtäjaksoisesti enintään 2 tuntia. Kiireellisessä tilanteessa erillään pitämistä ulkopuolelta lukittavassa tilassa koskevan ratkaisun saisi tehdä hoidon toteuttamiseen osallistuva terveydenhuollon ammattihenkilö. Asiasta olisi välittömästi ilmoitettava hoidosta vastaavalle virkasuhteiselle lääkärille, joka tekisi asiassa kirjallisen valituskelpoisen päätöksen.

Pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa on ristiriitaisesti todettu, että päätöksen tekisi hoidoista tai palveluista vastaava henkilö. Lisäksi perusteluissa on kiireellisen tilanteen osalta säännöksen kanssa ristiriitaisesti todettu, että ratkaisun tekisi palvelujen ja hoidon toteuttamiseen osallistuva henkilö eikä terveydenhuollon ammattihenkilö. Perustelujen ja säännösten tulisi vastata toisiaan.

Luvun 87 §:ssä säädettäisiin sitomisesta tahdosta riippumattomassa huolenpidossa. Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ole selostettu sitomista koskevaa päätöksentekoa, aikarajoja eikä valituskelpoisen kirjallisen ratkaisun tekemistä. Pykälän yksityiskohtaiset perustelut ovat muutenkin varsin suppeat. Viitataan tältä osin hallituksen esityksen laatimisohejiin, joiden mukaan yksityiskohtaisissa perusteluissa annetaan säännöksen ehdotetusta sisällystöstä tietoa sekä eduskunnalle että lain soveltajalle. Tämän vuoksi yksityiskohtaisissa perusteluissa on lyhyesti ja selkeästi selostettava lakiehdotukseen sisältyvien yksittäisten säännösten merkitys.

Luku 13 Toimenpiteet rajoitustoimenpiteiden käyttämisen jälkeen sosiaalipalveluissa

Luvun 93 §:ssä säädettäisiin tietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle. Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu yhtenä valvovana viranomaisena eduskunnan oikeusasiamies. Tuon esille, että valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeusasiamiehen kanssa rinnakkainen valvontatoimivalta sosiaalihuollossa.

Luku 14 Rajoitustoimenpiteiden käyttämisen edellytykset terveyden- ja sairaanhoidossa

Luvun 96 §:ssä säädettäisiin rajoitustoimenpiteiden käytön yleisistä edellytyksistä terveyden- ja sairaanhoidossa. Pykälän 5 momentin mukaan, jos rajoitustoimenpide kohdistuisi alaikäiseen potilaaseen, olisi ennen rajoitustoimenpiteeseen ryhtymistä alaikäisen lisäksi mahdollisuuksien mukaan kuultava hänen huoltajaansa tai edunvalvojaansa tai muuta henkilöä, jonka hoidossa ja huolenpidossa alaikäinen on viimeksi ollut. Pykälässä ei säädettäisi muiden kuin alaikäisen rajoitustoimenpiteen kohteena olevien potilaiden kuulemisesta. Rajoitustoimen kohteena olevien potilaiden oikeusturvan vuoksi olisi mielestäni perusteltua säätää yleisesti velvollisuudesta kuulla heitä rajoitustoimenpiteiden käyttämisestä.

Luku 15 Rajoitustoimenpiteet terveyden ja sairaanhoidossa

Viitataan edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittämäni.

Luku 16 Hoitoon määrääminen päihteiden käytön vuoksi henkilön vastustuksesta huolimatta

Lukuun sisältyvässä 124 §:ssä säädettäisiin hoitoon määräämisen edellytyksistä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleisesti hoitoon määräämisen edellytyksistä. Pykälän 2 momentissa puolestaan säädettäisiin 18-21 -vuotiaan nuoren määräämisestä tahdosta riippumattomaan hoitoon. Pykälän 2 momentin suhde pykälän 1 momenttiin jää jossain määrin epäselväksi siltä osin, voidaanko 18-21 -vuotiaaseen soveltaa myös 1 momentin säännöksiä vai ainoastaan 2 momentin säännöksiä. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädetyt edellytykset hoitoon määräämiselle ovat momentin sanamuodon mukaan lievemmat kuin 1 momentissa. Säännöstä olisi syytä selkeyttää ja lievempien edellytysten oikeutusta 18-21 -vuotiaiden kohdalla olisi syytä perustella pykälää koskevissa perusteluissa.

Lukuun sisältyvässä 127 §:ssä säädettäisiin sitoutumisesta päihdehoitoon. Pykälän 1 momentin mukaisesti hoidossa oleva henkilö voisi antaa kirjallisen suostumuksen siihen, että hoitosuunnitelman mukaista laitoshoidoa ei lopetettaisi välittömästi, vaikka hän ilmoittaisi haluavansa lopettaa hoidon ja poistua hoitopaikasta. Pykälää koskevissa perusteluissa on suostumuksen edellytyksenä korostettu sitä, että henkilö ymmärtäisi sen merkityksen ja olisi päätöksentekokykyinen sitoutuessaan hoitoon. Koska henkilö antaisi kyseisessä tilanteessa suostumuksen perusoikeuksiensa rajoittamiseen, olisi perusteltua harkita, että perusteluista ilmenevät suostumuksen pätevyys edellytykseksi asetetut edellytykset ilmenisivät myös kyseisestä säännöksestä.

Luku 17 Rajoitustoimenpiteet päihteiden käytön vuoksi hoitoon määrätyn hoidossa

Viitataan edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittämäni.

Luku 18 Psykiatrinen hoito tahdosta riippumatta

Luvun 147 §:ssä säädettäisiin omasta tahdosta hoitoon otetun määräämisestä hoitoon hänen tahdostaan riippumatta. Pykälän 1 momentin mukaan hoitoon ottaminen olisi mahdollista jonkun 1-3 kohdissa mainittujen edellytysten täyttyessä. Pykäläluonnoksesta puuttuu 3 kohdassa tarkoitettu edellytys.

Luvun 147 §:n 3 momentin mukaan hoitoon määräämistä koskeva päätös olisi alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi, jos hoitoon määrätty on alaikäinen. Samaan lukuun sisältyvän 141 §:n 3 momentin mukaan tahdosta riippumatonta psykiatrista hoitoa koskeva päätös olisi alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi. Kyseistä 141 §:ää koskevien perustelujen mukaan kaikki hoitoon määräämistä koskevat päätökset olisi alistettava hallinto-oikeuden vahvistettavaksi riippumatta siitä, koskeeko päätös ala- vai täysi-ikäistä henkilöä. Alistusmenettelyn käyttämistä kaikissa tilanteissa on pykälän perusteluissa perusteltu hoitoon määrättävien henkilöiden haavoittuvalla asemalla ja korostuneella oikeussuojan tarpeella. Luvun 141 §:n 3 momentissa ja 147 §:n 3 momentissa säädettäväksi esitettyjen menettelyjen välillä on ristiriita etenkin, kun otetaan huomioon 141 §:n perusteluista ilmenevä hoitoon määräämistä koskevien päätösten alistamiselle mainittu perustelu. Mikäli menettely on tarkoitettu erilaiseksi, olisi se syytä tuoda esille 147 §:ää koskevissa perusteluissa tai muussa tapauksessa muuttaa säännös vastaamaan kyseiseltä osin 141 §:n 3 momenttia.

Luku 19 Potilaan perusoikeuksien rajoittaminen tahdosta riippumattoman psykiatrisen hoidon aikana

Viitataan edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittämäni.

Luvun 150 §:ssä säädettäisiin rajoitustoimenpiteiden käytön yleisistä edellytyksistä tahdosta riippumattomassa psykiatrisessa hoidossa. Pykälän 1 momentin mukaan terveydenhuollon palveluja toteutettaisiin ensisijaisesti yhteisymmärryksessä potilaan kanssa siten kuin 3 luvussa säädetään. Olisi syytä harkita, tulisiko säännöksessä viitata myös lain 4 ja 5 lukuihin samalla tavoin kuin lakiluonnoksen rajoitustoimenpiteiden käytön yleisiä edellytyksiä terveyden- ja sairaanhoidossa koskevassa 96 §:n 1 momentissa.

Luku 20 Oikeuspsykiatrinen tutkimus ja hoito tahdosta riippumatta

Luvun 165 §:ssä säädettäisiin tahdosta riippumattomasta hoidosta mielentilatutkimuksen jälkeen. Pykälän 2 momentin mukaan potilasta hoitavalla sairaalalla ja potilaan tahdosta riippumattomasta velvoitteisesta avohoidosta vastaavalla palveluyksiköllä olisi oikeus saada tuomioistuimelta tai Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta rikoksesta tuomitun mielentilalausunto potilaan terveyden- ja sairaanhoidon toteuttamiseksi. Pykälää koskevien perustelujen mukaan oikeus saada lausunto olisi, jos lausunnon saaminen olisi tarpeen potilaan terveyden- ja sairaanhoidon toteuttamiseksi. Kyseinen perusteluissa mainittu tarpeellisuusvaatimus ei ilmene säännöksestä. Koska kysymys on erittäin arkaluonteisista tiedoista, joiden käyttäminen olisi pykälän ja sen perustelujen mukaan hyvin rajattua, olisi perusteltua, että vaatimus tietojen tarpeellisuudesta kävisi ilmi säännöksestä.

Luvun 169 §:ssä säädettäisiin tahdosta riippumattoman oikeuspsykiatrisen hoidon kestosta. Luonnoksen mukaan oikeuspsykiatrista potilasta voitaisiin pitää hänen tahdostaan riippumattomassa hoidossa enintään vuosi nykyisen puolen vuoden sijaan. Pykälää koskevien perustelujen mukaan pidentäminen olisi perusteltua potilaiden pitkäaikaisen hoidontarpeen vuoksi, jotta tarkkailujaksot eivät rikkoisi hoitoprosessia. Koska ehdotettu pidennys hoitoaikaan on pitkähkö, olisi päätöksen potilaan perusoikeuksiin voimakkaasti vaikuttavan luonteen vuoksi perusteltua, että pidennystä arvioitaisiin ja perusteltaisiin pykälää koskevissa perusteluissa kattavammin.

Luku 21 Rajoitustoimenpiteet oikeuspsykiatrisen hoidon ja velvoitteisen avohoidon aikana

Viitataan edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittämäni.

Luvun 179 §:n 3 kohtaan on virheellisesti referoitu 153 §:ssä tarkoitettu rajoitustoimenpide.

Luvun 183 §:ssä säädettäisiin ulkopuolisen henkilön turvatarkastuksesta. Pykälän 2 momentin mukaan tarkastuksessa voitaisiin momentissa mainituilla keinoilla tarkastaa sairaalaan saapuva taikka sairaalassa tai sen alueella oleva henkilö, hänen mukanaan olevat tavarat ja hänen käyttämänsä, sairaalan alueella oleva kulkuneuvo sen varmistamiseksi, ettei hänellä ole momentin 1-3 kohdissa tarkoitettua esinettä tai ainetta. Säännösluonnoksen perusteella tarkastus voitaisiin tehdä ilman erityistä epäilyä tai muuta vastaavaa kvalifiointia kyseisten esineiden tai aineiden halussa pidosta tai niiden käyttämisestä pykälän 1 momentissa suojattavien intressien vastaisesti. Kyseinen rajoitustoimenpide kohdistuisi täysin ulkopuoliseen henkilöön rajoittaen hänen perusoikeuksiaan, minkä vuoksi tarkastuksen toteuttamisen edellytyksistä olisi syytä säätää edellä mainitulta osin tarkemmin.

Luku 22 Oikeuspsykiatrisen potilaan hoidon kansainvälinen toimeenpano

Ei lausuttavaa.

Luku 23 Toimenpiteet rajoitustoimenpiteiden käyttämisen jälkeen terveyden- ja sairaanhoidossa

Luvun 201 §:ssä säädettäisiin tietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle. Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu yhtenä valvovana viranomaisena eduskun-

nan oikeusasiamies. Tuon esille, että valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeusasiamiehen kanssa rinnakkainen valvontatoimivalta terveydenhuollossa.

Luku 24 Oikeus päästä henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeen selvittämiseksi

Viitataan luvussa ensihoitohenkilökunnalle ja sosiaalihuollon viranomaiselle säädettäväksi esitettyjen oikeuksien osalta siihen, mitä olen edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittänyt.

Luvun 203 §:ssä säädettäisiin sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta päästä henkilön asuntoon tai muuhun olinpaikkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi. Pykälän 2 momentissa käytetään termiä sosiaaliviranomainen, jolla ilmeisesti viitataan 1 momentissa tarkoitettuun sosiaalityöntekijään. Säännös on käytettyjen termien osalta epäselvä. Säännöstä olisi lisäksi syytä täydentää säännöksellä siitä, kuka voi tehdä virka-apupyynnön poliisille (vrt. 202 §).

Luku 25 Sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisten oikeus saada virka-apua ja kuljetusten toteuttaminen

Lukuun sisältyisi säännöksiä asiakkaiden ja potilaiden oikeuksien rajoittamisesta heitä kuljetettaessa ja siirrettäessä. Viitataan kyseisten säännösten osalta edellä luvun 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa kohdalla rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta esittämäni.

Luku 26 Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toimivalta sosiaali- ja terveydenhuollossa

Ei lausuttavaa.

Luku 27 Salassapito, vaitiolovelvollisuus ja salassa pidettävien tietojen luovuttaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa

Esitysluonnoksen tietojensaantia ja salassapitoa koskeva sääntelyä olisi tarpeen vielä tarkistaa niin, että Euroopan unionin tietosuojasetuksen mukainen uusi sääntelymalli ja digitalisaation vaikutukset käytännön toimintatapoihin otetaan huomioon. Lakiehdotuksen 27 luvussa pääsääntönä tietojen luovuttamiselle näyttää olevan suostumus. Sääntelyssä olisi tarpeen vielä selvittää, onko kyseessä hoitoon tai palveluiden piiriin hakeutumisesta erillinen suostumus vai sisältyykö se hoito- tai asiakassuhteeseen, jolloin niiden sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattilaisilla, jotka osallistuvat asiakkaan hoitoon tai palveluun, on hoidon ja palvelun edellyttämässä laajuudessa (mukaan lukien hoidon seuranta ja valvonta) oikeus käsitellä salassa pidettäviä ja vaitiolovelvollisuuden alaisia tietoja. Samassakaan palvelu- tai toimintayksikössä olevalla henkilöstöllä, joka ei osallistu potilaan tai asiakkaan hoitoon tai palveluun, ei tule olla oikeutta tietoihin (jollei tietojenkäsittely erikseen ole lailla tai suostumuksella sallittu esimerkiksi toimintayksikön tietojohdamista varten).

Euroopan unionin tietosuojasetuksessa on sääntelymalli, jonka mukaan oikeus käsitellä ja luovuttaa henkilötietoja perustuu siihen, onko lain tai suostumuksen tai sopimuksen perusteella käsitelijällä oikeus käyttää henkilötiedoksi luokiteltavaa tietoa kyseisessä tehtävässä. Erillistä rekisteri- tai tietoprosessikohtaisesta sääntelystä on luovuttu. Tämä vuoksi valmisteltavana olevan lain säännöksillä on huomattava merkitys. Laissa on syytä myös varautua sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden integraatioon säätämällä tietointegraation edellytyksistä eli siitä,

milloin ja missä laajuudessa sosiaalihuollon tietoja voidaan käyttää terveydenhuollossa ja terveydenhuollon tietoja sosiaalihuollossa.

Luvun 214 §:ssä säädettäisiin suostumuksesta tietojen antamiseen sosiaalihuollossa. Pykälän mukaan tietoja ei saisi antaa alaikäisen asiakkaan laillisen edustajan suostumuksella, jos edustajalla itsellään ei olisi oikeutta tiedon saantiin 12 §:n 2 momentissa tarkoitetusta syystä. Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on ilmeisesti virheellisesti viitattu ”ehdotetun sosiaalihuoltolain 39 §:n 2 momenttiin” kieltämisoikeutta säätelevänä lainkohtana. Edelleen perustelujen mukaan alaikäisen huoltaja tai muu laillinen edustaja ei voisi päättää alaikäistä koskevien salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, jos alaikäisen ja hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa edut olisivat tai saattaisivat todennäköisesti olla asiassa ristiriidassa keskenään. Lakiluonnoksen 214 §:ssä ei perusteluista poiketen ole säännöksiä ristiriidatilan- teesta ja perustelut ovat siten ristiriidassa lakiluonnoksen kanssa.

Luvun 215 §:ssä säädettäisiin salassa pidettävien tietojen antamisesta asiakkaan hoidon ja huolenpidon turvaamiseksi tilanteessa, jossa 214 §:ssä tarkoitettua suostumusta ei voida saada tai asiakas tai hänen laillinen edustajansa nimenomaisesti kieltää tiedon luovuttamisen. Pykälän 4 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomaisen saisi 1 momentin 1-3 kohdissa säädetyillä edellytyksillä antaa tietoja asiakkaan lailliselle edustajalle taikka muulle henkilölle tai yhteisölle, jolle tiedon antaminen olisi välttämätöntä asiakkaan tahdon tai sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi taikka sosiaalihuollon toimenpiteen toteuttamiseksi.

Asiakas- ja potilaslakiluonnoksen 215 §:n 4 momenttia koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan säännöksessä ei ole pyritty yksilöimään tahoja, joille tietoja voitaisiin säännöksen perusteella antaa, mutta perustelujen mukaan tietojen luovuttamisen edellytysten tiukkuus rajaisi tiedon saajien piirin suppeaksi. Perustelujen mukaan tietoja saatettaisiin joutua vähäisessä määrin luovuttamaan esimerkiksi isännöitsijälle tai talonmiehelle silloin, kun sosiaaliviranomaisten on päästävä henkilön asuntoon voidakseen selvittää hänen huollon tarpeensa sosiaalihuoltolain 41 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa.

Oikeuskanslerinvirastossa on ollut käsiteltävänä kanteluita, joissa on ollut kysymys siitä, että toimeentulotukea hakeneen asiakkaan sosiaalihuollon asiakkuutta koskeva tieto menee asiakkaalle toimeentulotukena annetun maksusitoumuksen kautta ulkopuolisen tahon kuten esimerkiksi vuokranantajan tietoon. Kun otetaan huomioon toimeentulotukiasioiden määrään, kysymys ei tällöin ole vähäisestä määrästä salassa pidettäviä tietoja, jotka päätyvät sivullisten tietoon.

Luvun 224 §:ssä säädetään tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että mikäli sosiaalihuollon viranomaisen luo säännöksen tarkoittaman käyttöyhteyden ja aikoo käyttää sitä, olisi asiakkaalle ilmoitettava tästä mahdollisuudesta etukäteen. Kyseisestä seikasta ei kuitenkaan ole säännöstä pykälässä, minkä vuoksi pykälää tulisi täydentää kyseiseltä osin.

Luku 28 Eettinen neuvottelukunta ja asiamiehet

Luvun 226 ja 228 §:ssä säädettäisiin sosiaaliasiamiehestä ja potilasasiamiehestä. Luvun 227 §:ssä säädettäisiin sosiaaliasiamiehen kelpoisuudesta, mutta luvussa ei ole säännöksiä potilasasiamiehen kelpoisuudesta. Esitän harkittavaksi, tulisiko lukua täydentää potilasasiamiehen kelpoisuutta koskevilla säännöksillä.

Luku 29 Muistutus ja kantelu

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Luvun 229 §:ssä säädettäisiin muistutuksesta sosiaalihuollossa. Pykälän 2 momentin mukaan muistutukseen annettava vastaus olisi perusteltava.

Luvun 231 §:ssä säädettäisiin muistutuksesta terveydenhuollossa. Pykälän 2 momentin mukaan muistutukseen annettava vastaus olisi perusteltava asian laadun edellyttämällä tavalla.

Pykälää koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa ei ilmene, miksi perusteluvollisuudesta säädettäisiin sosiaalihuollossa ja terveydenhuollossa eri tavalla. Näkemykseni mukaan perustelemisesta olisi syytä säätää yhdenmukaisesti.

Luvun 230 ja 232 §:ssä säädettäisiin kantelusta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Lainkohtia koskevissa perusteluissa on mainittu, että asiakkaalla ja potilaalla on oikeus kannella myös eduskunnan oikeusasiamiehelle ja valtioneuvoston oikeuskanslerille. Perusteluissa on samassa yhteydessä mainittu, että pykälissä on viittaussäännös hallintolain 8 a lukuun, jossa säädellään hallintokantelun tekemistä ja käsittelyä ja jota sovelletaan myös sosiaali- ja terveydenhuollosta kanneltaessa. Tuon esille, että kanteluasioiden käsittelemiseen ylimmissä laillisuusvalvojoissa ei sovelleta hallintolain säännöksiä, mikä olisi syytä tuoda perusteluissa esille.

Luku 30 Muutoksenhaku ja täytäntöönpano

Luvun 238 §:ssä säädettäisiin muutoksenhausta oikeuspsykiatrisen potilaan tahdosta riippumatta tehtäviin päätöksiin. Pykälässä ei säädettäisi muutoksenhausta päätökseen, jonka Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voisi tehdä lain 166 §:n 2 momentin nojalla rangaistukseen tuomitsematta jätetyn henkilön määräämisestä tutkittavaksi sairaalaan. Tutkittavaksi määräämisessä puututaan merkittävästi henkilön itsemääräämisoikeuteen, joten esitän harkittavaksi muutoksenhakua koskevan säännöksen täydentämistä tältä osin.

Luvun 235 ja 238 §:ssä ei muista muutoksenhakua koskevista pykälistä poiketen säädettäisi muutoksenhakuajoista, minkä vuoksi ehdotan kyseisiä pykälää täydennettäväksi muutoksenhakua koskevalla ajalla.

Luku 31 Erinäiset säännökset

Ei lausuttavaa.

Lain voimaantuloa koskevat kysymykset

Ei lausuttavaa.

Laki lastensuojelulain muuttamisesta

Viitataan esitysluonnoksen 11 luvun osalta siihen, mitä olen asiakas- ja potilaslakia koskevan esitysluonnoksen luvussa 9 Rajoitustoimenpiteet sosiaalipalveluissa esittänyt rajoitustoimenpiteiden perustuslainmukaisuuden arvioimisesta.

Lakiluonnoksen 11 luvun 63 §:ssä säädettäisiin yhteydenpidon rajoittamista koskevasta päätöksestä. Säännöksessä ei ole vastaavaa säännöstä kuin asiakas- ja potilaslakia koskevan luonnoksen 114 §:ssä (yhteydenpidon rajoittaminen) siitä, ettei yhteydenpitoa saa rajoittaa tiettyihin (esim. valvoviin) viranomaisiin ja muihin tahoihin (esim. sosiaaliasiamies). Esitän harkittavaksi kyseistä lisäystä säännöksen.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Lain voimaantuloa koskevat kysymykset

Ei lausuttavaa.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen